

Kreativitet och kommers för dataspelsutvecklare, arbetsmiljöarbete i detaljhandeln, Globala värdekedjor: kinesiska insatser och svensk produktivitetstillväxt, Covid-19 och rädsla samt att som utrikes född gå i pension

Gunnar Gillberg, Lars Ivarsson, Kristina Palm och Anna Peixoto

Sista numret av *Arbetsmarknad & Arbetsliv* 2022 är ett dubbelnummer och innehåller fem artiklar samt tre recensioner.

I artikeln ”Kreativitet och ekonomi: värden och dilemman i dataspelsbranschen” tar Malin Espersson, Mikael Bergmash och Erika Andersson Cederholm avstamp i den sortens försörjningssätt som innefattar ett förmodat stort inslag av passion för själva yrkesområdet, i detta fall dataspelsutveckling. Forskningsresultat från närliggande kreativa yrkesområden, där passion är framträdande, visar på bristande arbetsvillkor/-förhållanden/-miljö och ofta avsaknad av gränsdragning mellan arbete och fritid. Denna bild bekräftas delvis av Espersson m.fl. som med ”relational work” som teoretiskt ramverk har intervjuat 24 personer i dataspelsbranschen. En slutats i artikeln är att motsättningen mellan kreativitet (utövanandet av passion, det ”rena” skapandet) och kommers (marknadslogiken) förvisso existerar för spelutvecklare men är kanske inte lika tydlig i dataspelsbranschen som i vissa andra kreativa/kulturella branscher.

I artikeln ”(O)möjligt arbetsmiljöarbete i detaljhandelns slimmade organisationer” utgår Kristina Johansson, Leif Berglunds, Marie Engqvist Persson och Klara Rydström från regionala skyddsombuds berättelser om sina erfarenheter av arbetsmiljö och systematiskt arbetsmiljöarbete i detaljhandeln. Författarna visar

hur knappa resurser utgör grunden i den dåliga arbetsmiljön där de anställda upplever hög arbetsbelastning och osäkra anställningar. Dessa förutsättningar är också det som kringskär möjligheterna att arbeta med aktiva åtgärder. Författarna beskriver det som ett moment 22 för det organisatoriska arbetsmiljöarbetet.

Över tid har Kina blivit en betydande aktör på den världsekonomiska arenan där ekonomin är globalt sammanlänkad. Är Kinas framsteg positiva eller negativa för industrins produktivitet utveckling i Sverige och övriga västvärlden? Genom att analysera globala värdekedjor ur ett makroekonomiskt perspektiv visar Daniel Lind i artikeln ”Kinas betydelse för Sveriges och västvärldens produktivitet” att kinesiska insatser tycks leda till högre produktivitetstillväxt.

I artikeln ”Hotet mot det sociala självet till följd av covid-19 pandemin – En sonderande analys” undersöker Aida Alvinus och Bengt Starrin konfliktytor och spänningar i arbetslivet till följd av pandemin. Genom ett emotionssociologiskt perspektiv undersöker de specifikt känslorna *rädsla* som signalerar hot mot liv och lem och *skam* som signalerar hot mot det sociala självet.

Erik Ljungars artikel ”Övergången från arbete till pension bland utrikes födda svenskar” bygger på intervjuer med tio utlandsfödda personer i åldern 65-78 år, om att lämna arbetslivet för att gå i pension. Ljungar som tar utgångspunkt i identitetsteori konstaterar att ha ett arbete har varit viktigt och något att sträva efter. Förutom att förse respondenterna med den högt skattade identiteten ”arbetande person” – som i viss mån motverkar en kategorisering eller stigmatisering som ”invandrare” – har arbetet även uppskattats som en naturlig social mötesplats. Att gå i pension tenderande att medföra en tid av ”identitetsförlust” innan en ny identitet som pensionär formades. En annan konsekvens av att gå i pension var att det sociala umgänget minskade. Att lyckas bibehålla eller på annat sätt upprätthålla en relation till majoritetssamhället förefaller medföra ett bättre hanterande av övergången till pensionär.

Tre texter recenserar i detta dubbelnummer. Eskil Wadensjö recenserar Andrea Montis avhandling *Moving again. Studies of international return and onward migration*. Avhandlingen behandlar ämnet återutvandring och den består av fyra studier. Tre av dessa studier fokuserar återutvandring och vidareutvandring från Sverige och en av studierna undersöker återutvandring från Spanien till Rumänien och Senegal. Avhandlingen är ett viktigt bidrag då frågan om återutvandring är relativt bristfälligt undersökt i svensk och internationell forskning. Roland Andersson recenserar boken *Dumbing Down: The Crisis of Quality and Equity in a Once-Great School System—and How to Reverse the Trend (2022)* skriven av Magnus Henrekson och Johan Wennström. Boken är en kritisk analys av den postmoderna och socialkonstruktivistiska kunskapssynens påverkan på skolans läroplaner och pedagogik. I boken argumenterar författarna för att detta har påverkat skolans kvalitet i negativ riktning och bidragit till den negativa trend be-

träffande skolresultat som vi sett i Sverige. Den tredje och sista recension i detta nummer rör en nyutgåva av Stephen Ackroyds och Paul Thompsons bok *Organisational Misbehaviour* som kom ut första gången 1999. Jan Ch Karlsson recenserar den nya omarbetade utgåvan. I boken, som fick ett stort inflytande på arbetslivsforskningen under 2000-talet, undersöker och diskuterar författarna de anställdas kollektiva agentskap och hur detta manifesteras genom informell självorganisation och motstånd. Jan Ch Karlsson går i sin recension igenom och diskuterar de förändringar och den teoretiska utveckling som präglar den nya uppgåvan.